

ASRA NYT

Arbejderhistorisk Støttekreds Ringkøbing Amt

32. Årgang

Nr. 3

2015

ASRA udstiller i fagforeninger, på biblioteker m.m. Her en udstillings montage

ISSN-0906-2939

ASRA NYT

Udgivet af ASRA
Ålykkevej 3. 7400 Herning
Mail: info@asra.dk

Formand:
Steen Jonassen
Berberisvej 16. 7400 Herning
mail: formand@asra.dk

Kasserer:
Britt Ulrich - tlf.: 3054 0998
mail: kasserer@asra.dk

Redaktion:
Leo Skaaning
Jørn Jensen
arkivets medarbejdere

Arkivmedarbejdere:
Jørgen Aarestrup-Nielsen
Jørgen Markmøller
Jørn Jensen
Henry Ammitzbøll
Inga Ries Pedersen
Tove Nykær

Blad layout og redaktør
Leo Skaaning

Trykning med hjælp fra
Metal Herning

Deadline for næste nummer
27. november 2015

Indhold:

side 2 Kolofon
side 3 Formandens leder
side 4 Gemmer fra arkivet
side 5 Datidens gabestok
side 6 Bespisning af Arbejdsløses
hustruer og børn.
side 9 Lejlighedssange kan være
kulturhistorie
side 17 Formidling af arb. historien
side 18 Kassererens bemærkning
side 19 Stauning i Stauning
side 20 Bagsiden

Billedet på forsiden af bladet

ASRA har nogle udstillingsmontre som man gerne udlåner til fagforeninger, biblioteker m.m. Forsidebilledet er fra en udstilling i en fagforening, hvor indholdet i montren er tilpasset fag, der netop dækkes af dette fagforeningskontor der er udstillet på. I montren kan findes protokoller fra bestyrelsens arbejde i gamle dage. Der kan være gamle værktøjer, eller der kan være ting der fortæller om specielle arbejderforhold. Det kan være gamle fagblade, sangbøger eller dokumenter om arbejdsoverenskomster. Der kan også være effekter der repræsenterer dagligdagen for arbejderne før i tiden. Udstillingen kan lånes ved henvendelse til ASRAs formand.

ASRA-leder september 2015.

Mens vi venter på Historiens Hus.

Der er hen over sommeren ikke kommet nyt fra kommunen om planerne til at færdigøre Historiens Hus således at de historiske foreninger kan flytte ind i bedre lokaler. I ASRA har vi taget initiativ til et møde med borgmesteren for at drøfte situationen i Historiens Hus. De lokaler der er stillet til rådighed for foreningerne er nedslidte og trænger til maling. Mødet fik som resultat at vi fik tilsagn om et beløb på ca. 50.000 kr., således at elever fra Bygningsskolen i Silkeborg kan udføre malerarbejde i lokalerne på 1. sal i et skolepraktikforløb. Stor tak til Næstformand Thomas Winandy fra Malernes Fagforening for din store indsats så vi kunne nå det fine resultat i denne sag.

Historiens Hus er vigtig for fremtidens ASRA. Det er naturligvis frustrerende og en meget træls situation, at vi endnu ikke er flyttet ind i lokalerne i Historiens Hus. Vore hårdtarbejdende arkivfolk venter om nogen på at komme væk fra de nuværende lokaler. Tålmodighed er en dyd, siges det. Denne tålmodighed skal vi bevare nogen tid endnu. En kommune kan være en svær samarbejdspartner. Det ved alle der har beskæftiget sig med den politiske verden. Hvad så med fremtidens ASRA. Det

har stor bevågenhed i bestyrelsen. ASRA skal have en masterplan for fremtidens virke. Masterplanen skal indeholde planer om hvordan vi, gennem handling, vil gennemføre aktiviteter der gør os klogere på os selv og vores fælles historie både nu og i fremtiden. Vi skal sammen med fagforeningerne forstærke samarbejdet og vi skal sammen udvikle en kultur hvor vi forstår hinanden bedre. Vi skal også have modet til at samarbejde med andre organisationer. Det kunne være skolernes studievejledere. De kunne, sammen med deres elever, gennem en ASRA udstilling og et foredrag fra en tillidsrepræsentant fra en fagforening, få viden om arbejdernes historie og at gode løn- og arbejdsforhold ikke kommer af sig selv. Der er ikke noget der kommer af sig selv, undtagen lommeuld. Fremtidens ASRA har brug for medlemmernes medvirken, jeres ideer og jeres netværk.

Steen Jonassen.
formand

”Gemmer fra arkivet”

Der findes mange sjove ting og effekter i ASRAs arkiv.

For et par år siden kom Bent Kruise (tidligere, nu afdød, medarbejder i ASRAs arkiv) ind i arkivet

”Jeg har taget min KITBAG med” sagde han. Det store spørgsmål var, hvad mente han nu med det?

Så viste det sig, at det var hans taske.

Bent forklarede:

”**Kitbagen** bliver i daglig tale kaldt for en *jordemodertaske*, idet tasken, dengang fødsler skete i hjemmet, anvendtes af jordemødrene, til deres medbragte grej”.

Så forklarede han videre:

”I Damplokomotivernes tid blev tasken hyppigt anvendt af lokomotivpersonalet”. (Lokomotivførere og lokomotivfyrbødere).

Når Lokomotivpersonalet havde brug for rummelige tasker skyldtes det, at de på deres tur ofte var længe væk hjemmefra. Derfor skulle der være plads til flere måltider mad, også varm mad.

Når personalet overnattede ude, havde de selv sengelinned - lagner, dyne og hovedpudebetræk med. Dertil havde personalet en cylinderformet beholder af metal. På damplokomotivet var der bøjler oppe under førerhustaget, hvor lagendåserne - kaldet ”*loppecirkus*” - kunne anbringes under kørslen.

Til indtagelse under turen medbragte personalet kaffe eller te i de i dengang

anvendte sodavandsflasker med patentprop. Flaskerne blev under kørslen anbragt op ad lokomotivkedlen i flaskeholdere, eller på træktøjet til hurtiglukning af vandstandshanerne.

Det kan nævnes, at på den dieselelektriske trækraft, er der anbragt elektrisk opvarmede flaskevarmere.

Ved overgangen til diesellokomotiver fik lokomotivpersonalet udleveret mapper, med bl.a. plads til strømskemmer og lign., udover der også skulle være plads til at medbringe mad og kaffe.

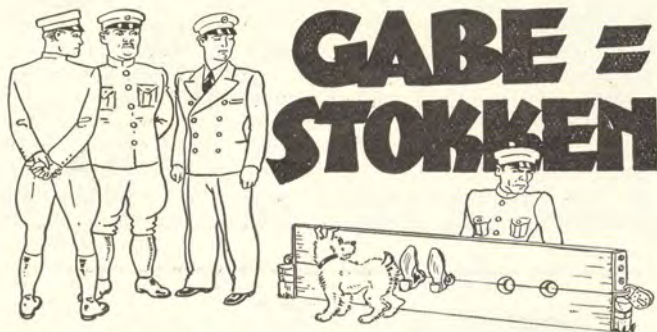
En fyldt taske kunne være tung at slæbe på, hvorfor der blev udleveret remme, så mappen kunne bæres på skulderen. Mappen er senere afløst af en rygsæk.

KITBAG - Jordemodertaske/ lokomotivførertaske

”Datidens Facebook”

hvor man hængte folk ud, der ikke fulgte
”spillets” regler.

Vare- og Lastvognschauffører.

Carl M. Knudsen, sidste Arbejdsplads O. Frederiksen, Gl. Strand.

Gerhardt Seirupp, Chr. Troelstrup, Vester Voldgade 3—5.

K. Knudsen, Boldt Aabenraa.

Henri Isaksen, Kolonialpakkeriet, Tordenskjoldsgade 25.

Aage Nielsen, Egmont H. Petersen (slettet for 4. Gang).

Johs. Olsen, Vognmand Olsen, Lyngbyvej 177.

Ernst Wejdick, Vognmand Larsen, St. Kongensgade.

Ove Nielsen, Nielsen & Eriksen, Frederiksborggade 20.

Lillebil-Chauffører.

Victor Røpke, sidst kørt i »Bernstorffs-Bilen«.

Otto Wurm, der sidst har kørt paa »Alladin-Bilen«.

Svend G. Andersen, der nu kører som Vognmand i Viktoriagade 1, men som stadig skylder C. F.

Blokaderne fortsættes hos:

Kirsten Brandts Lædervarefabr., Aaboulevarden 32.

Vognmand Arneberg, Sdr. Boulevard 67.

Det er forbudt vore Medlemmer at udføre noget som helst Arbejde for ovennævnte 2 Arbejdspladser.

I Chaufførernes fagblad i 1937 - 1938 kunne man blive sat i ”Gabestokken” hvis man ikke overholdt de regler der nu engang er i en fagforening. Man kan i vores EDB tider, sammenligne med, at man blev hængt ud på Facebook. Gabestokken gjaldt både for firmaer og chauffører. Man skrev dog ikke hvad forseelsen var, men behageligt har det da ikke været at blive hængt ud i ”Gabestokken”.

Bespisning af Arbejdsløses Børn og Hustruer.

Socialdemokraten skildrer den 25. maj situationen således: "Der hvilede en underlig gravstemning over København i går. De fleste af de store ny- og ombygningssarbejder stod stille; hvor ellers murersvendene lagde

"De udelukkede"

Midt i en dagligdag på det danske arbejdsmarked, og i arbejderbevægelsens organisationer, kan det være sundt at stoppe op og se sig lidt tilbage i historien.

Sådan skriver Preben Sørensen i sin bog "De udelukkede" som handler om storkonflikten i 1899.

Konflikten, som fik stor betydning for mange arbejdere, og som endte i en lockout af arbejderne.

I dag er det svært at forholde sig til, at arbejderne overhovedet ikke fik nogen form for understøttelse, og mange måtte ty til de private personer der lavede indsamlinger, så man kunne bese de arbejdsløses børn og hustruer.

Med over 20.000 lockoutede i en by med 475.000 af landets 2,4 mill. indbyggere, var København et centrum for arbejdskonflikten.

skift på skift, og arbejdsmændene bar tunge sten op ad himmelhøje stiger, var der øde og mennesketomt.

De fleste københavnske maskinfabrikker stod stille i går. I alt blev 3000 smede og maskinarbejdere kastet ud. Bumeister og Wain arbejder videre, ligesom Helsingør Skiftsværft. Også flyde dokken i København fortsætter sin virksomhed; den beskæftiger 400 arbejdere.

På det nye rådhus, hvor der bl.a. denne sommer skulle være leveret snedkerarbejde for 75.000 kr. er alt arbejdet standset.

Fagbevægelsen indså fra starten, at det ville blive nødvendigt med bistand fra andre dele af befolkningen, hvis de udelukkede og deres familier skulle kunne klare sig igennem en længerevarende arbejdskamp.

Heldigvis var der også mange private der indså hvor vigtig hjælpen var.

I et åbent brev stod:
Medborgere !

Undertegnede Mænd og Kvinder af forskellige stillinger i Samfundet er traadt sammen for at rette et Opraab til medfølende Landsmænd om hjælp til at lindre noget af den Nød, der er afstedkommet ved den store Arbejdsstandsning.

Om Aarsagen til denne Nødtilstand dømmes vi ikke her. Vi kommer ikke paa nogen af de stridende parters Vegne, ikke for at støtte den ene og dømme den anden. Vi kommer alene Menneskehedens navn at bede om hjælp til dem, som uforskyldt rammes af Stridens Ødelæggelse. De, vi vil hjælpe, findes udelukkende blandt de Arbejdsløses Hustruer og Børn, hvis antal er omkring et halvt Hundrede Tusinde. Thi denne Kamp, som for Tiden køres i vort Land, er det fremfor alle Arbejdernes Børn og Hustruer, der lider. Udsatte for de bitre Savn, har de ingen Skyld i denne Kamp, og ingen Midler eller Magt til at hidføre Fred. At komme disse Børn og Hustruer til Hjælp er da en Menneskepligt, som vi tror, at enhver, der har Evne til at hjælpe, ogsaa gerne vil være med til at opfylde. Alle vil yde deres Skæv, der oprigtigt ønsker at mildne Stridens Bitterhed og erkender, at Kampens Ubamhjærtelighed som bør ramme de kæmpende men ikke Børnene, som end ikke forstaar hvorom Striden drejer sig.

Det er vores hensigt at at oprette en Bespisning i Samaritanens Land, og

til den indbyde Mødre og Børn, der i disse lyse Sommerdage lider Sult, fordi der ikke er Arbejde.

Hertil paakalder vi Deres Bistand, der aldrig før svigtede, naar der var Nød paa færde i Landet. De vil heller ikke ved denne Lejlighed, hvor Samaritanergæringen maaske vil blive mere nødvendig end før, fordi der er flere der lider Sult end nogensinde før. Deres Antal forøges for hver Dag der gaar.

Så har en bunke komité medlemmer underskrevet, vi undlader navne, men sjovt er det at se deres titler.

Slagtermester
Stadslæge
Urtekræmmer
Højesteretsdommer
Kursusbestyrer
Redaktør
Skuespiller
Præst
Grosserer
Belysningsdirektør
Juveller
Fabrikant
Skotøjsfabrikant
Kunsthistoriker

Kommiteens adresse er Holmens Kanal 32. st.

Aabent hverdage Kl. 8 - 7

Tlf. 6408

Bidrag, ugentlig og en gang for alle, modtages med tak paa Bureauet

København i Juni 1899

Arbejder -erindringer

”For arbejderne var lockouten den hårdeste nød, de endnu havde haft at knække.” fortæller maskinarbejder (og senere lokomotivfører) Stolzner i sit bidrag til de af Nationalmuseets indsamlede arbejder erindringer.:

”Understøttelsen var kun 7 kr. om ugen til en familieforsørger i ca. 3 måneder.

Alt hvad hjemmene havde af værdi vandrede på lånekontoret.

Mange mennesker gik til grunde og hjemmet med. Det var svært at holde sammen på arbejderne.

Modløshed kom og det håbløse udtryk ”hvad kan det nytte?” hørtes mere end een gang”

Beundringsværdigt var den kamp, der fra arbejderhustruernes side førtes for at holde mændenes mod og hjemmene oppe; en kamp med savn og nød.

Da lockouten sluttede... sultede arbejderne, småmestrene gik falit, kun storfabrikanten, som havde aktionærernes kapitaler at holde på med, klarede sig nogenlunde.

Alle var fattige og forarmede, nogen nåede aldrig at komme op igen, sådan var det over hele landet.

Sammenholdet havde bestået sin prøve.

Det var også en sejr, fortæller Stolzner, der havde stået 2½ år i lære, da lockouten blev udløst.

En anden arbejder fortæller:

”I foråret 1899, flyttede vi til København, der var dengang meget arbejde

men så kom lockouten, så var vores fremtidsplaner ødelagt.

Vi fik en lille 2 værelses lejlighed til 14 kr. om måneden. Jeg arbejdede på Frederiksberg, og alt gik godt indtil den 24. maj, hvor alt arbejde standse- de. Det var drøjt at komme igennem, men det skule jo klares.

Sommeren var ualmindelig god, og alle de faglige møder blev holdt under åben himmel i den, dengang eksisterende Vodroffslund.

Fagforeningerne havde ingen penge, og i de første uger fik vi ingen understøttelse, men efter nogen tid kom der hjælp fra udlandet, og så fik vi 10 kr. om ugen. En del rejste ud, til Tyskland, England og Norge ; jeg blev hjemme og vi klarede os, så godt vi kunne. Vi fik en logerende, som betalte 10 kr. om ugen for kost og logi, og huslejen, de 14. kr. blev betalt hver måned, og da arbejdet begyndte igen, havde vi ingen gæld.

Den sidste uge inden arbejdet begyndte igen, fik vi 20 kr. i understøttelse, og bygherren på den bygning hvor jeg atter skulle arbejde, gav os hver 5. kr og et par omgange øl” - erindringer denne murersvend.

Dette er arbejderhistorie, mange af de unge i dag har slet ingen fornemmelse for de arbejdskampe der har været. Derfor er det vigtigt der gemmes og arkiveres sådanne historier.

ASRA har masser af den slags historier, og vil gerne finde dem frem og fortælle om dem.

Leo Skaaning

Lejlighedssange kan være kulturhistorie !

Jørn Jensen - arkivmedarbejder

Vi har jo i Danmark en meget lang tradition for at skrive sange til forskellige højtider og festlige lejligheder, men det er sjældent at disse sange ligefrem sætter sig historiske spor. De fleste af os genkender sikkert situationer hvor afsyngelsen hakker lidt i det, og hvor det kan være svært af få melodi og tekst til at passe sammen.

Men lejlighedssange kan også være kulturhistorie. Vi fandt i vores arkiv sidste år et omslag der indeholdt forskellige sange. Da der var travlhed med mange andre ting, blev de liggende i skuffen. Nu var vi igen kommet til bunden af skuffen og det viste sig at disse sange godt nok er skrevet til jubilæumsfester m.m. men for det første er flere af sangene skrevet helt tilbage til bl.a. 1919 og 1923 og dernæst viste det sig at mange af personerne, der er omtalt i sangene i dag kan genkendes som nogle af de personer, der var med til at præge arbejderbevægelsens første år i Herning.

I et forsøg på at kunne identificere persongalleriet der var nævnt i sangene gennemlæste jeg Jacob Christensens bøger om FO-Herning 1897-1987 og Socialdemokratiet i Herning 1895-1995. Jer tror også at vi nu har styr på de fleste navne, men derudover kom der mange andre spændende og inte-

ressante oplysninger frem i det Jacob havde skrevet. Oplysninger om besværligheder med at stifte fagforeninger, arbejdet med at indsamle midler til en fane, forskellige arbejdskampe og omtale af personligheder der stadig huskes også på nationalt plan.

Så i stedet for en omtale af de forskellige personer og begivenheder, der er omtalt i sangene, blev det til en skildring af de besværligheder og udfordringer man stod overfor i arbejderbevægelsens barndom og ungdom.

At stifte en fagforening var ikke altid så nemt, men 13. juni 1908 var samtlige blikkenslagere i Herning indbudt til møde med det formål at stifte en fagforening. Man havde fået forbundets sanktion til at oprette en lokal afdeling, men da der kun var i alt ca. 6 blikkenslagere, voldte det problemer at få sammensat en bestyrelse. Ved selve stiftelsen blev der alene valgt en formand og en kasserer. 3 uger senere valgtes en sekretær og efter yderligere ca. 5 mdr. valgtes 2 revisorer og endelig i januar 1909 valgtes 2 bestyrelses-suppleanter. Dermed må man formode, at samtlige blikkenslagere i byen var involveret i bestyrelsesarbejdet. Det fremgår også, at der jævnligt blev skiftet formand, idet det var svært at

finde arbejde som fagforeningsformand. Ved afdelingens 50 års jubilæum blev det gjort op, at der havde været i alt 22 formænd. Bestyrelsesmøder og generalforsamlingen var jo en stor del af bestyrelsesarbejdet i fagforeningerne, men åbenbart ikke hos Træindustriarbejdernes Fagforening. Den blev stiftet d. 28. januar 1918 under navnet Træskoarbejdernes Fagforening. Der var en halv snes medlemmer i foreningen og der blev valgt en bestyrelse på 3 medlemmer. I løbet af sommeren fik man foreningens vedtægter vedtaget, men herefter er der åbenbart ikke megen mødeaktivitet. Foreningen holdt ikke medlemsmøder, og i de første 25 år holdtes der vist heller ingen bestyrelsesmøder. Protokollen har kun referater fra de 2 årlige ordinære generalforsamlinger samt nogle få ekstraordinære. Fremmødet til disse generalforsamlinger var beskedent, hvorfor det

vedtoges at udeblivelse uden gyldig grund, skulle straffes med en bøde på 5 kr. Et af medlemmerne protesterede engang over at være idømt en sådan bøde. "Han følte sig brøsthølden" som sekretæren beskrev det. Efter nogen diskussion enedes man om, at bøden for eftertiden kun skulle være 1 kr.

Ledvogterskernes Fagforening blev stiftet d. 26. oktober 1919, men trods navnet, og at det altså var en kvindedefagforening, var det banearbejder Th. E Frederiksen fra Herning der var initiativtager til stiftelsen. Interessen var stor, idet der deltog ca. 70 ledvogtersker, men det var også fra et større område i Nord- og Vestjylland, og samtlige deltagere indmeldte sig i fagforeningen. Der blev valgt en bestyrelse og som formand valgtes "baneformand J. C. Niensens hustru". Den gang havde en gift kvinde åbenbart ikke sin egen identitet. Ved jubilæumsfesten i 1939 blev der

Ledvogternes fagforening, - stående fra venstre Inge Sørensen - Formanden - Emilie Poulsen, det sidste medlems navn har vi desværre ikke - taget ved nedlæggelsen af afdelingen i 1967

indviet en fane og også her kan det være svært at identificere de omtalte personer. Det 1. søm blev slået i fanen af forbundsformand Fanny Jensen, men de 2 næste søm klarede fru Nielsen fra Ringkøbing samt fru Christensen fra Jelling.

Jo tiderne har ændret sig, heldigvis.

En anden oplysning, som vi i dag har svært ved at tro på fremgår af Husligt Arbejderforbunds historie. Fagforeningen udspringer af Københavns Tjenestepigeforening og blev stiftet i 1899. 5 år senere blev den første provinsafdeling stiftet i Odense og noget af det første man tog fat på, var at rejse en skarp protest mod en skilt, der stod ved indgangen til et lystanlæg i Fruens Bøge. Byens styre og borgere fandt denne park så smuk, at de ville have den for sig selv, og at skabninger, der muligvis kunne besmitte dem, skulle udelukkes. Ved indgangen til parken havde man derfor opsat en plakat med følgende indskrift:

”Tjenestepiger og hunde forbydes adgang.”

Den senere forbundsformand Marie Christensen skriver i sine erindringer: ”Tjenestepigerne krævede dette skilt fjernet, fordi dets tilstedeværelse var en uhyrlig hån mod de kvinder, som til daglig renholdt borgernes hjem, lavede deres mad og passede deres børn.” På et offentligt møde i Odense fastslog Marie Christensen, at skammen ikke var størst hos tjenestepigerne. ”Nej, den er størst for borgerne, der tillader, at denne plakat bliver siddende.”

Plakaten blev nu ikke fjernet lige straks, men tjenestepigerne fortsatte deres protest og efter nogle års forløb tog de sagen op på ny, og til sidst hjalp det. Det ydmygende skilt blev fjernet.

Der er ingen tvivl om at der har været en lang og sej kamp for at få tilslutning til fagforeningerne, og ved Textilarbejdernes Fagforenings 50 års jubilæum blev der da også i en prolog skrevet følgende:

*De første år var trælsomme og
trange,
for trods og modstand mødtes
overalt.*

*Og blandt vore egne var der mange,
som ikke mødte op, da der blev kaldt
De forstod vel ikke ret de nye tanker,
om en for faget ny og bedre tid,
det var en kamp mod fordoms gamle
skranker, som skulle vindes gennem
fælles strid.*

Flere af fagforeningerne havde dog succes med at komme igennem med deres krav overfor arbejdsgiverne. Tømrernes fagforening blev stiftet d. 29. august 1896 med 11 medlemmer og allerede 3 dage efter tilstillede man mestrene krav om en timeløns forhøjelse på 5 øre, således at minimallønnen blev 35 øre om sommeren og 33 øre i vintermånederne, og for arbejde efter kl. 18 samt på søndage krævedes 50 øre. Tidspunktet har åbenbart været heldigt valgt. Herning havde vokseværk, og alle mestre indenfor byggebranchen havde travlt,

Bestyrelsen for Tømrernes fagforening i Herning 1956

Bagerst fra venstre: Jens Karlson - Tage Kristensen - Christian Thomsen - Christian Riis

Forrest fra venstre: Christian Mølsted - Emanuel Rasmussen (Malle) Jens Christian Foged
arkivfoto

det var slet ikke til at tænke på at skulle have en strejke, så de gik ind på svendenes krav.

Også Slagteriarbejdernes Fagforening (stiftet i 1898) havde held med at komme igennem med flere krav og på et ret tidligt tidspunkt var det lykkedes dem at få indført en sommerferie på 2 dage. I foråret 1907 valgte generalforsamlingen 2 kolleger til at forelægge direktøren et krav om 3 dages sommerferie. Udover ferieforlængelse var der også en anden sag, der optog slagteriarbejderne stærkt, og det var den årlige sommerudflugt. Det var sådan at slagteriarbejderne ved et møde med direktøren havde fået afslag på den årlige festudflugt. Slagteriarbej-

derne var imidlertid indstillet på, at de ville have en udflugt, så de besluttede at foretage en sådan for egen regning og så invitere direktøren og samtlige opkøbere med.

Meget kunne tyde på at direktøren har deltaget i udflugten og at det havde været en succes, for ved stiftelsesfesten i 1912, som indledtes med et møde om eftermiddagen, hvor medlemmerne og ægtefæller deltog, blev det omtalt at forbundets forretningsfører Hartmann havde givet en redegørelse for de lønforhandling han netop havde haft med slagteriets direktør. Efter mødet var der kaffebord, og her var direktøren med frue deltager. Der blev holdt flere taler bl. a. af direktøren, som udtrykte stor tilfredshed med

den positive forhandling, han havde haft med Hartmann. ”Han håbede, at han en anden gang kunne komme til at forhandle med denne mand, da det var en ren fornøjelse at forhandle med ham” – som det udtryktes i protokollen. Sekretæren fortæller videre i sit referat ”efter at flere lever var udbragt, sluttede kaffebordet med et leve for direktørens frue og fødeland. Efter endt kaffebord gik dansen lystigt til klokken 3.”

Jeg formoder det er kl. 3 om morgne-

mand Thomas Nielsen (Th. Nielsensgade i Herning). En dag bragte Thomas Nielsen organisationsforhold på tale og foreslog Sørensen at søge oprettet en lokalafdeling for typografer. Sørensen måtte spagfærdigt bemærke, at der jo kun var 2 typografer foruden faktor P.J. Rasmussen, ham kunne man nok ikke få med, og der skulle jo mindst 3 medlemmer til at danne en forening. - ”Men så kan De jo få mig som trediemand”, erklærede redaktøren.

Typografernes faneindvielse i 1912

arkivfoto

nen, der er i hvert fald flere gange omtalt at de forskellige fagforeningers fester først sluttede kl. 5 – 6 om morgenen.

Typograf J. P. Sørensen var i 1890 ansat ved Herning Folkeblad og som skik og brug var, boede og spiste han hos sin chef redaktør og landstings-

Et år senere blev faktor Rasmussen valgt som formand, så man kan vel gå ud fra, at han var med til at stifte foreningen sammen med de 2 typografer. Men det var åbenbart landstingsmand, redaktør samt ejer af Herning Folkeblad og Vejle Amts Folkeblad, Thomas Nielsen der gav stødet til afdelingens

oprettelse.

Nu vi er ved de kendte navne omtaler Herning Social-Demokrat, at Poul Geleff havde holdt tale på Hotel Herning i december 1920.

Avisen skriver: ”Poul Geleff’s møde i aftes på Hotel Herning var besøgt af ca. 40 mennesker, der med mest levende interesse hørte på Geleff’s yderst livfulde skildring af den socialdemokratiske bevægelses første vanskelige år. I en livlig og manende form gav Geleff en skildring af tiden fra 1871, da han sammen med Pio og Brix søgte at ruske de danske arbejdere op af den døes, som de dengang var lullet i.”

Flere af de socialdemokratiske pionærer var jævnlige gæster i byen. Således deltog både Emil Marott og Peter Sabroe i en arbejderfest i 1904. I 1905 foretog Socialdemokratisk Forbund faneindvielse i ”Herning’s anlæg” (Vestre anlæg) hvor Frederik Borgbjerg slog det 3. søm i fanen. I 1908 talte Marott ved en grundlovsfest, og ved et møde i september måned samme år var Borgbjerg i byen hvor ”ca. 800 påhørte hans 2 timer lange foredrag.” I juli 1913 omkom Peter Sabroe som bekendt ved en togulykke og det fremgår af protokollen for Socialdemokratisk Forening, at ”det vedtoges at repræsentere foreningen med fane ved Sabroe’s jordefærd på søndag samt at sende en krans til båren.”

Også Murernes Fagforening fik indviet en fane i 1905, og i et senere jubilæumsskrift skrives der: ”Fanen var af dobbelt, rød chacemir med en dekoration på midten, bestående af en

samling murerværktøj og med indskriptionen:

Murernes Fagforening for Herning og Omegn. Stiftet 1893. Enighed gør stærk.

Med denne fane repræsenterede murersvendene deres fagforening ved politikeren og agitatoren Peter Sabroe’s begravelse i august 1913.

Fanebærer J. Nielsen, fik fri rejse og 3 kroner i diæt.”

Også de 2 senere statsministre Th. Stauning og H.C. Hansen er omtalt som talere. Stauning ved et møde i 1918 og H.C. Hansen i 1948.

Flere historiske begivenheder fremgår også af de forskellige forhandlingsprotokoller, således fra Blikkenslagerne Fagforening i januar 1939 hvor foreningens sekretær Børge Thing noterer at foreningen havde besluttet at købe for 10 kr. spaniemærker af DSU, og han tilføjede: ”man køber disse mærker som en beskeden støtte til det heltmodige spanske folk, som så tappert forsvarer ikke alene deres eget land, men hele Europas frihed og demokrati.”

Notatet fremgår af Jacob Christensens bog: FO-Herning 1897-1987. Han kommer ikke med nogen kommentarer til dette iøvrigt. Det kan muligvis skyldes at navnet Børge Thing ikke sagde ham noget, men hvis man har interesseret sig lidt for besættelsestidens historie vil man vide, at Børge Thing var en særdeles markant og væsentlig person. Børge Thing var født i Herning og kom fra et meget indremissions hjem. Han fik en uddan-

nelse som blikkenslager og tilsluttede sig tidligt den kommunistiske ideologi. Han blev gift med en jødisk kvinde og gik ind i modstandskampen gennem sabotagegruppen BOPA under dækningsnavnet Børge Brandt, og ved besættelsens afslutning var han sabotageleder for BOPA.

I øvrigt fik Børge Thing en søn Morten som er historiker. Han har skrevet flere bøger om historiske emner og også om sin far Børge Thing/Brandt.

Til slut nogle ord om faner.

Allerede kort efter stiftelse af de forskellige foreninger, begyndte man at arbejde med at få en fane. Der skulle indsamles midler, tages stilling til hvilket stof der skulle vælges, ligesom man skulle finde frem til et egnet motiv og endelig indhente tilbud fra forskellige producenter.

Fanerne har haft en stor betydning for organisationerne. Fanerne blev båret med stor stolthed og de var samlende for foreningerne og skulle behandles og bruges med respekt.

Tømrernes Fagforening foretog d.

1. maj 1901 faneindvielse på Hotel Herning. Året efter valgtes en fanebærer, og samtidig vedtoges, at når fanen skulle føres med i processionen, skulle formanden forinden sammenkalde til et møde, hvor mindst halvparten af afdelingens medlemmer på ære måtte love at møde i processionen, i modsat fald var fanebæreren berettiget til at blive hjemme.

HK i Herning indviede en fane ved

foreningens 10 års jubilæum i 1915. Fanen var lavet hos Brdr. Lunds Fabrikker i Herning. (Det blev senere til Herning Klædefabrik og er i dag museet Textilforum)

I referatet fra Herning Social-Demokrat står der ”Det smukke banner er af blå silke med Dannebrog på bagsiden. Det bærer som indskription: Handels- og Kontormedhjælperforeningen for Herning og Omegn. Stiftet den 24. januar 1905. Endvidere organisationens fagmærke.”

Socialdemokratisk Forbund indviede en fane allerede i 1905. Det var ved den lejlighed Borgbjerg slog det 3. søm i fanen, som det tidligere er blevet nævnt. Herning Social-Demokrat skriver om begivenheden: ”Den ny fane er rød med en allegorisk kvindefigur i midten og inskription:

***Socialdemokratisk Forbund
For Herning og Omegn
Stiftet den 15. september 1894
Fremad til lys og lykke.***

Vi hilser den ny fane velkommen som et fanemærke, hvorunder vi i fremtiden skal samles i kampen mod åndelig og økonomisk reaktion.

Kl. 4 afgik processionen fra Vestre Anlæg med 15 faner og bannere hvoraf textilarbejdernes ny hvide demonstrationsbanner med inskription gjorde lykke. Imidlertid begyndte regnen på ny at strømme ned, men processionen holdt sammen. Trods regnen marcheredes i takt gennem byens hovedgade, og da processionen rykkede ind på festpladsen, talte den op mod 600 mand.”

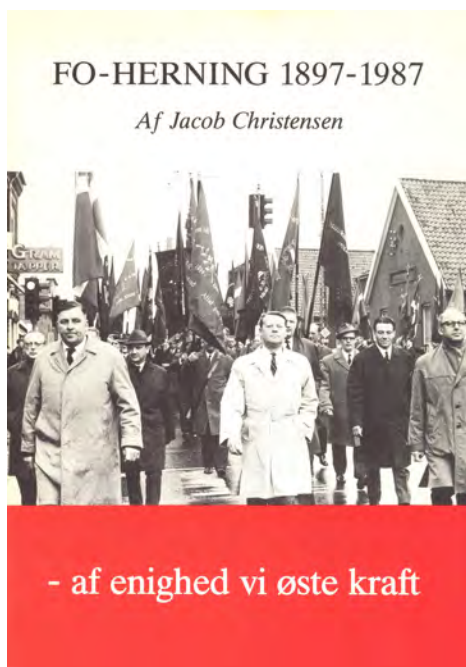
Langt de fleste faner og bannere er røde, hvilket også klart fremgår af ASRA's store samling på ca. 120 stk. (se dem på vores hjemmeside) men som det fremgår af avis referaterne kunne de altså også have andre farver. Blå og også grønne faner er set i flere tilfælde, men en hvid hører vist til sjældenhederne.

I arkivet støder vi jævnligt på materiale som Jacob Christensen har indsamlet eller beskrevet og således også de 2 omtalte bøger.

Det har været en spændende rejse gennem ca. 100 år af arbejderbevægelsens historie, så må vi vende tilbage til persongalleriet i sangene ved en anden lejlighed. Til slut kommer dog her et vers hentet fra en sang der blev sunget da landpostbudene i 1977 fejrede 75-års jubilæum.

*Mig lokker ikke de lange veje,
For jeg har set dem så altfor tit,
Og mange cykler med kugleleje
Og buksebage jeg der har slidt.
Med kedlen snurrer, og koner snakker,
dejlige kaffe, der får jeg skam,
for jeg har breve, og jeg har pakker,
det hænder også, jeg får en dram.*

Jørn Jensen

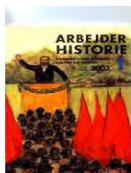
*Jacob Christensen skrev om FO Herning
I foreste række i optoget ses:
L.V.Lauridsen - Jens Otto Krag - Kaj Pedersen
arkivfoto*

Formidling af arbejderhistorie

Asra vil i forbindelse med flytningen af arkivet, satse på at få lavet en formidlingstjeneste omkring arbejderhistorie til skoler m.m.

Vores nuværende adresse på det tidligere forbrændings anlæg i Herning, har ikke været særligt attraktivt, og ikke været let at anvende til besøg og udstillinger. Med flytningen til de nye lokaler i Historiens Hus vil vi i ASRA prøve tage fat på formidling af arbejderhistorien. Foreløbig er det flytningen der står som første prioritet. Men det er muligt at se, og følge os på vores hjemmeside. Spørgeskemaet her ved siden af, kunne bruges i undervisningen, og sætte en god debat i gang.

1. I hvilket år fik Danmark sin første grundlov
B. 5. juni 1849
A. 5. juni 1839
C. 5. juni 1915
2. Hvad kaldes de fem grupper, der ikke fik valgret i 1849?
A. De 5 F'er
B. De 5 K'er
C. De 5 S'er
3. Hvad sætter Mathilde Fibiger spørgsmålstegn ved i 1851?
A. Demokratiets indførsel
B. Kvindernes manglende valgret
C. Fattiges manglende valgret
4. Hvilken styreform afløste demokratiet i 1849
A. Diktatur
B. Aristokrati
C. Enevælde
5. Hvilken af følgende mærkesager kendetegner Dansk Kvindesamfund omkring år 1871
A. Bedre uddannelse af kvinder
B. Valgret til kvinder
C. Fælles forældremyndighed

Kontingent !

Kontingent !

Har du fået betalt dit kontingent for 2015 ?

Sammen med denne udsendelse vil nogle enkelte få et nyt indbetalingskort, for det kan være, det ikke kom ud af kuverten sammen med bladet, da vi udsendte det, og der derfor ikke er betalt endnu.

Du der ikke får et girokort, kan sove ganske roligt, du har betalt!

Kontingentet er den eneste indtægtskilde ASRA har, derfor er det vigtigt at vi hjælper hinanden, og støtter ASRA i det gode formål, at indsamle og formidle arbejder historie.

Venlig hilsen
Britt Ulrich
Kasserer

Markens liljer

Vi skal være som markens liljer
om hvilke psalmister quade:
De sår ikke. De høster ikke.
Og de sanker ikke i lade.

Det bud har vi delt med hinanden,
så alle bli'r fromme og glade:
den ene del sår og høster,
men sanker ikke i lade.

Og så er der andre, som indtar
det modsatte mellemstade:
De sår ikke. De høster ikke,
men de sanker i lade

Kumbel

Piet Hein (16 December 1905 - 17 April 1996) var en dansk videnskabsmand, matematiker, opfinder, designer, forfatter og digter, der ofte skriver under det oldnordiske pseudonymet "Kumbel" som betyder "gravsten". Hans korte digte, kendt som gruks eller gruk (dansk: gruk), først begyndte at dukke op i den daglige avis "Politiken" kort efter nazisternes besættelse i April 1940 under pseudonymet "Kumbel Kumbell."

Stemning i Stauning

På sin hyldningsrejse er Stauning kommet til sine forældres by Stauning hvor - ifølge Socialdemokraten - en kone hyldede Statsministeren med røde hænder og blanke øjne.

”Ærbødigt” digter i den anledning i Berlingske Tidende

Når Stauning ikke vil komme til Stauning, er Stauning nødt til at rejse til Stauning, hvis han vil se den beskedne landsby, der er hans fædres om ikke hans by.

Det ganske Stauning Stirred på Stauning, og så holdt Stauning en tale for Stauning. Stauning sagde: Det er mig en glæde at være personlig i Stauning til stede.

En kone i Stauning råbte: O, Stauning. Det har været min drøm at skue Stauning. Et taknemligt blik hun Stauning sender med blanke øjne og røde hænder.

Min gode kone! udbryder Stauning. Jeg kan se, at Stauning er glad for Stauning. Jeg Staunings fremtid vil gavne og højne med blanke hænder og røde øjne.

At Stauning blir kendt, det skylder de Stauning, så Stauning må være taknemlig mod Stauning. Stauning vinked farvel til Stauning men mon nu Stauning stemmer for Stauning ?

Herning museum, da der var jerbanebomme på Vejlevej lige foran museet. Vi glæder os til at flytte ind i Historiens Hus, og dele vores arbejderhistorie med andre historiske foreninger og interesserede folk.

Det bliver skønt, når vi kan lave fine og fortællende udstillinger, som vi her gjorde på Torvet i Herning, i forbindelse med "Frivillighedens dag" 2014